

Panorama de la literatura religiosa

per Francesc Torralba Roselló

Espiritualitat

Dins la seva línia editorial, Claret va publicar l'any passat *L'aventura interior*, un diàleg entre Anselm Grün i Francesc Grané. Grün és un dels autors espirituals més llegits a Europa, que té la capacitat d'expressar de manera sintètica, clara i didàctica continguts de molta profunditat espiritual. La conversa de Grané ens ajuda a aproximar-nos a la humanitat del personatge, a l'home que s'amaga darrere l'escriptor. El llibre és una immersió en la vida espiritual i en els seus múltiples meandres. També durant aquest darrer any Francesc Grané ha publicat *Aliment per al desig infinit* (Claret), una meditació lliure sobre el valor i el sentit de l'eucaristia.

També és molt notable el text de Justo Martínez, publicat així mateix per Claret, *M'embolcalles amb cants d'alliberament*. Amb aquest títol suggeridor, l'autor s'endinsa en la substància dels salms i elabora un llibre ple d'espiritualitat i bellesa que estimula la relectura del psalteri. No és, en cap cas, un text d'exegesi o hermenèutica en sentit científic, sinó un assaig de caràcter edificant que tradueix en paraules vivències molt fondes.

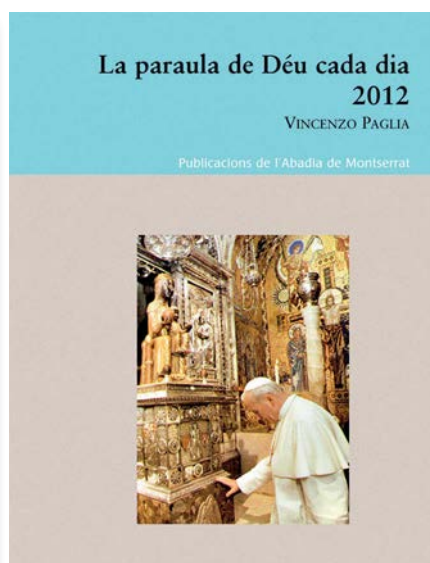
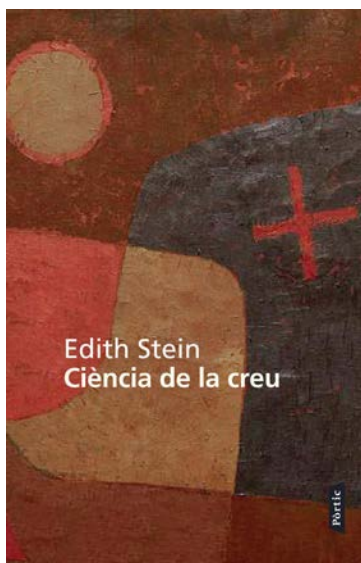
Dins la col·lecció «Clàssics cristians del segle XX», s'ha publicat *Ciència de la creu*, la darrera obra que va escriure Edith Stein (1891-1942) abans de ser deportada al tristament conegut camp d'extermini d'Auschwitz Birkenau. És un excel·lent comentari de sant Joan de la Creu fet per una de les ments més lúcides de la filosofia del segle XX, deixeble d'Edmund Husserl i santa de l'església catòlica. Entre els especialistes hi ha una discussió punyent sobre si el text ja està conclòs o l'autora va veure's interrompuda per la detenció de la Gestapo. Va precedir d'una molt bona introducció de Francisco Javier Sancho, traductor d'Edith Stein a la llengua castellana. Escriu l'introducció: «És molt més que un simple apropament a la figura de sant Joan de la Creu. S'hi percep una sintonia espiritual entre tots dos personatges, una simbiosi espiritual, que fa d'aquest estudi un testimoni existencial de com fer vida la doctrina del Doctor Místic» (pàg. 11).

L'editorial Proteus, especialitzada en temes d'ètica, ha publicat *Tres discursos en ocasions suposades* de Søren Kierkegaard, a càrrec de Joan Carles Cànovas, professor d'Ètica de la comunicació a la Universitat de les Illes Balears. L'autor, que ha traduït els discursos de Kierkegaard del danès al català, ofereix una bella introducció que permetrà endinsar-se en aquesta part de la producció kierkegaardiana encara molt desconeguda del lector català. Com diu Cànovas, «cada un dels discursos de circumstàncies tracta una temàtica distinta però tots tres estan units per una mateixa intencionalitat, la de servir de reflexió cristiana amb motiu d'alguns esdeveniments significatius: una confessió, unes noces i un sepeli» (pàg. 29).

Vincenzo Paglia ha publicat *La paraula de Déu cada dia* a Publicacions de l'Abadia de Montserrat. No és la primera obra que es tradueix d'aquest autor en llengua catalana, ni probablement serà la darrera. El text inclou un conjunt de comentaris a fragments del Nou Testament i de l'Antic Testament. Segueix el ritme del calendari litúrgic i alguns dels seus comentaris atresoren una gran profunditat espiritual.

Una peça poètica d'alta densitat espiritual és *El Crist sense braços* de Ramon Rius, editat per Claret. És un text que incita a la meditació, que neix de la meditació i que eixampla l'esperit del lector. Tot gira al voltant de la creu com a símbol per excel·lència de la vida cristiana. Escriu: «El meu Pare és silenciós. Jo sóc la seva Paraula. Qui m'escolta a mi escolta el Pare i penetra el seu silenci. I és en aquest silenci on trobareu la veritat, el rostre amorós de Déu» (pàg. 70).

El Centre de Pastoral Litúrgica ha publicat dins la col·lecció dedicada a santes i sants de l'església catòlica quatre monografies que mereixen ser ressenyades. La primera, *Joan Enric Newman, a la recerca de la veritat*, obra d'Agustí Roig; la segona està dedicada a *Emeteri (Medir) i Celedoni, els soldats màrtirs*, obra de Martirià Brugada; la tercera, *Elies, el profeta* de Josep Lligadas, un autor que també ha publicat altres belles aproxima-

cions, i, finalment, *Sant Joan Crisòstom*, «*Boca d'or*» de Joan Torra, coneixedor de la patristica grega i llatina. Tots són llibres àgils, ben editats i molt pedagògics. La presentació de la figura és creïble i suscita interès en el lector per cercar, en obres de major envergadura, més informació sobre les seves vides i obres. Posen a l'abast del gran públic referents molt oblidats de la nostra tradició mil·lenària.

És destacable, pel seu valor pedagògic i didàctic, el petit llibre de Juanjo Fernández Sola, *Preguem de la A a la Z* (Claret). És un text que serà molt útil a les famílies per a iniciar els fills en la pràctica de la pregària.

Un petit tresor en forma de llibre és el darrer text de Josep Maria Rovira Belloso publicat a Edicions Saragossa. El títol és prou expressiu: *Déu fa créixer les persones*. El savi teòleg català ens presenta, d'una manera clara i sintètica, notes essencials del seu pensament teològic, en un estil directe i intercalant vivències dels darrers anys de la seva vida. Hi escriu l'autor: «Tot el llibret és un diàleg amb els agnòstics, perquè cada dia tenim les "proves" que Déu ens envia de la seva presència comunicadora del seu amor, que té per noms Jesús de Natzaret i l'Esperit Sant» (pàg. 13).

Pensament

Pere Codinachs ha publicat *L'home com a misteri* a Editorial Claret, un text de naturalesa antropològica en què explora el misteri de la condició humana. Més enllà de l'encert del títol, que fàcilment serà qualificat de políticament incorrecte, Codinachs dóna claus d'interpretació de l'ésser humà entès com un objecte que no pot ser mai del tot objectivat.

Editorial Fragmenta va prosseguir, durant l'any passat, la publicació de l'obra completa de Raimon Panikkar. Destaquem, especialment, el volum II, intitulat *Religió i religions*. És precedit per una presentació de Franz Cardinal König, arquebisbe de Viena, datada l'any 1963. També són especialment punyents les reflexions que Panikkar ens regala en la darrera part del volum, «Temes de reflexió». Hi diu coses com aquestes: *a)* No hem d'absolutitzar la nostra religió, *b)* El diàleg no significa abandonar la pròpia religió, sinó no amagar-s'hi al darrere, *c)* El diàleg és un procés, no pas un exercici de juxtaposició, i *d)* Per a un diàleg autèntic no cal un denominador comú.

També durant aquest darrer any Fragmenta ha publicat una obra mestra del pensament, *El sagrat i el profà*, de l'estudiós de les religions Mircea Eliade.

L'assaig d'Eliade és introduït per una acurada presentació de Vicenç Mateu, especialista en aquest autor, que aconsegueix fer una vertadera invitació a la lectura del pensador.

Especialment rellevant és el darrer assaig publicat pel físic i poeta David Jou, *La poesia de l'infinit*, bellament editat per Viena edicions. És un text que tanca una trilogia sobre el cosmos, Déu i la fe, que ha tingut molt eco en cercles catòlics. Aquest darrer assaig és especialment lluminós. Aprofundeix en el sentiment de petitesa davant del cosmos a través de la poesia d'alguns poetes universalment coneguts i, a la vegada, inclou també poetes catalans, com Joan Maragall i Costa i Llobera. El subtítol, «Ciència i mística», orienta el sentit de l'assaig. La voluntat de l'autor és identificar les grans preguntes que l'ésser humà es planteja sota la cúpula celestial i com aquesta experiència té un abast religiós però, a la vegada, activa la recerca científica cap al seu màxim desplegament.

Durant aquest any passat ha aparegut el sisè volum de la *Història del pensament cristià*, elaborada, a títol individual, pel professor Josep Gil, conegut i destacat professor d'escatologia. Aquesta empresa que desenvolupa pacientment Josep Gil és la presentació més exhaustiva

en llengua catalana del pensament generat a Europa a partir de l'Evangelí. En aquest sisè volum, publicat per Cossetània edicions, com tots els altres, explora el pensament cristià des de la pau de Westfàlia (1648) fins a la pau de París (1763) i mostra l'emergència d'un pensament que s'emancipa de la tutela religiosa i que cerca arguments propis en la racionalitat moderna. El conjunt de l'obra, que contindrà deu volums, inclou des de *La divinització de Jesús de Natzaret* (vol. 1) fins a *El desafiament de la laïcitat* (vol. 10). A l'hora d'escriure aquestes ratlles, encara hi ha en preparació el volum setè, *Segona emancipació del pensament*, i el vuitè, *Que creguin, de grat o per força!* En conjunt es pot dir que el projecte del professor Josep Gil és la presentació més completa, elaborada per un únic autor, sobre la història del pensament cristià presentada en llengua catalana. És una obra titànica.

La Fundació Joan Maragall i l'editorial Cruïlla han editat el llibre *Les idees religioses de Joan Maragall*, coordinat per Pere Lluís Font i que mostra les col·laboracions d'Anna Maria Blasco, Josep M. Jaumà, Pere Maragall, Ignasi Moreta i Ramon Pla i Arxé. El volum, que reproduceix les conferències dictades en commemoració del centenari de la mort del poeta de Sant Gervasi, és

un panorama prou plural i a la vegada erudit sobre la diversitat d'interpretacions que suscita l'autor de «La vaca cega».

Dins el marc de la Fundació Joan Maragall, ha estat publicat un volum amb el títol *El Concili Vaticà II, 50 anys després*. El volum, coordinat per Pere Lluís Font, està integrat per reflexions de Josep Escós, Lluís Foix, Teresa Forcades, Ignasi M. Fossas, Antoni Matabosch, Salvador Pié-Ninot, Joan Planellas, Armand Puig, Joan Rigol, Josep Maria Rovira Belloso i el bisbe auxiliar de Barcelona, Sebastià Taltavull. Escriu el coordinador: «El Concili Vaticà II va ser un moment feliç d'autoexamen, de diàleg intraeclesial i d'obertura al món modern. Un moment decisiu en la incipient inculturació moderna del Catolicisme» (pàg. 10).

El professor Amador Vega ha publicat a Fragmenta un estudi que ja va editar el 1999, *Passió, meditació i contemplació. Sis assaigs sobre nihilisme religiós*. És una bona notícia, atesa la dificultat de trobar aquell text que va rebre un bon acolliment en aquell ja llunyà 1999. Hi explora el nihilisme religiós des diferents vessants i desenvolupa una interpretació personal i suggeridora de grans autors, des de Ramon Llull fins al pintor Mark Rothko. Diu Amador Vega en el pròleg a la segona edició: «Els anys aporten, potser, equilibri; també resten una certa espontaneïtat; però el camí és un i el mateix i des d'aleshores el recorro amb perplexitat» (pàg. 12).

Cal destacar, dins aquest apartat, la traducció de l'obra *Del sentimiento trágico de la vida* de Miguel de Unamuno en llengua catalana. El conegut assaig del pensador de Salamanca ha estat traduït per Xavier Vilaró i és precedit per una llarga introducció a càrrec de Pedro Rodríguez Panizo. Pulcrament editat per Pòrtic dins el marc de la col·lecció «Clàssics cristians del segle XX», l'assaig és un precedent de l'existencialisme del segle XX i sens dubte la radiografia d'una ànima en estat de recerca.

Literatura bíblica

L'Associació Bíblica de Catalunya i la Facultat de Teologia de Catalunya han publicat, dins la col·lecció «Scripta», *Pau, fundador del cristianisme?*, a cura d'Armand Puig i Tàrrrech, degà-president de la Facultat de Teologia de Catalunya. El volum recull la recerca d'alt nivell que es va fer a Catalunya sobre la figura de Pau. En la presentació diu: «El volum que teniu a les mans té tres centres principals d'interès, tots ells al voltant de la figura de Pau: les claus d'interpretació del seu pensament, la seva teologia i la relació entre Pau i Jesús.» Presenta les col·laboracions de Xavier Alegre, Jordi Cervera, Agustí Bor-

rell, Enric Cortès, Armand Puig, Begonya Palau, Jenny Read-Heimerdinger i Josep Rius-Camps.

Calaix de sastre

Durant aquest darrer any cal destacar el número 241 de la revista «Qüestions de vida cristiana», dirigida pel poeta i assagista Carles Torner. És un monogràfic dedicat a la compassió i és especialment suggeridor de llegir-lo perquè permet endinsar-se en aquesta virtut acomboiats pels més grans especialistes del país. Hi escriu Joan-Carles Mèlich, autor d'*Ètica de la compasió* (2010), i també Alberto Núñez Ortiz, que, en el seu article, compara l'aproximació budista i la cristiana a la compassió. També cal destacar, dins el mateix número, l'article traduït de l'anglès de Nel Noddings sobre la relació entre docència i cura.

Destaquem dos quaderns de la Fundació Lluís Espinal, Cristianisme i Justícia: *Vents de canvi. L'Església davant els signes dels temps*, obra de F.C. Vitoria, i *El naufragi de l'esquerra* de José I. González Faus. Del primer, recollim un pensament molt oportú: «Les nostres democràcies esquerdades estan demanant realitats simbòliques que les ajudin a transcendir i superar els seus objectius pragmàtics i roms d'utopia solidària» (pàg. 26). Del segon quadern, resulta molt pertinent una reflexió sobre la tècnica: «La tècnica ha d'estar al servei de les necessitats més primàries de l'home i no al servei del refinament i de la seva pròpia pressa. Dretes i esquerres han caigut en la mateixa rendició inhumana» (pàg. 17).

Un llibre petit, però contundent, és el que ha publicat enguany Pilar Malla. No és pròpiament un llibre espiritual, sinó de reivindicació social. L'opuscle *Fer front a la pobresa* (Centre de Pastoral Litúrgica) ens dona a conèixer, des de l'autoritat de la seva experiència, un món massa desconegut, però que ha crescut, especialment, durant aquest temps de crisi que estem patint. És una crida a la sensibilitat social i l'esperit solidari.

La publicació del quadern número 179 de Cristianisme i Justícia és una excel·lent notícia. Té com a títol: *El diàleg de la vida quotidiana. El testimoni de Teresa Losada*. Inclou una sèrie d'entrevistes amb aquesta religiosa de la Congregació de Franciscanes Missioneres de Maria que ha excel·lit en el diàleg amb els musulmans i ha estat i és un exemple d'hospitalitat i d'integració. Com diu l'autor del citat quadern, Javier Alonso, «Teresa Losada dona testimoni de la seva vida, una vida que no és només la seva, ja que la comparteix i la codecideix diàriament amb les seves germanes de comunitat» (pàg. 5).